

Kunstenaars- en restauratiebranche

UIT DE PRAKTIJK

**Stoffenmanager niet
alleen voor kunstenaars**

“Bij stof dacht ik in eerste instantie aan fijnstof, stof dat ontstaat tijdens het schuren en polijsten van plastic of houten oppervlakten. Ik bekijk het onderwerp vanuit de praktijksituatie. Chemici bleken onder stoffen iets heel anders te verstaan”, zegt Harald Schole, beeldend kunstenaar van ruimtelijk werk. Hij nam deel aan de werkgroep die zich bezighield met de ontwikkeling van de branchespecifieke Stoffenmanager. “De kracht van het systeem is dat je heel gericht kunt kijken of je goed aan het werk bent. De Stoffenmanager geeft ook informatie over de tijd en intensiteit. Als je elke dag twaalf uur lang aan een opdracht werkt, want het werk moet af, dan weet je bijvoorbeeld bij polyester dat je extra voorzorgsmaatregelen moet nemen.”

De Stoffenmanager moet nog flink worden gevuld met informatie over stoffen. “Dat is meer een klus voor leveranciers en chemici. Informatie invoeren vergt een behoorlijke deskundigheid”, vindt Schole, die tegenwoordig steeds vaker ook de kleine lettertjes op de verpakking van materialen leest. “Ik hoor overigens steeds dat de pilot Stoffenmanager voor de kunstenaars en restauratoren is, maar eigenlijk kun je deze database ook heel goed gebruiken als je je huis aan het opknappen bent. Het gaat regelmatig om dezelfde materialen, zoals beton, pigment, verf, lijm en plamuur. Hobbyisten die aan het klussen slaan, lopen meer risico dan de kunstenaar die zijn atelier goed heeft ingericht.”

RESULTATEN

Kunstenaars werken met stoffen als aceton en epoxyhars, die medische klachten kunnen veroorzaken. Doel van het VASSt-traject is de beschikbaarheid van kennis over de risico's van chemische stoffen te vergroten, en het begrip van die risico's te verbeteren. Belangrijkste instrumenten:

PIMEX

PIMEX voorbeeldfilmpjes zijn beschikbaar op de site van Atelierveilig.nl.

Stoffenmanager

Er is een Stoffenmanager gemaakt met een database waarin mogelijk gevaarlijke stoffen zijn opgenomen. De Stoffenmanager is nog volop in ontwikkeling.

Medische helpdesk

Samen met het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) heeft Atelierveilig.nl een medische helpdesk opgezet. Voor kunstenaars en restauratoren met lichamelijke klachten, maar ook voor huisartsen en leveranciers die vragen hebben.

Partners in het project

FNV KIEM (Vakbond voor Kunsten, Informatie en Media)
CNV Kunstenbond
Federatie van Kunstenaarsverenigingen
Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars
Vereniging Restauratoren Nederland
Stichting Kunstenaarsmateriaal

Atelierveilig.nl heeft zich namens de in dit project samenwerkende organisaties uit de kunstbranche ook aangesloten bij het Convenant Stoffen.

Contactpersoon: Inger Minnesma, telefoon: 020 355 37 01, e-mail: i.minnesma@fnv-kiem.nl

MEER INFORMATIE

www.atelierveilig.nl

“Atelierveilig is een begrip geworden in de branche. Er is aantoonbaar aandacht voor veilig werken.”

Bert Holvast

Atelierveilig.nl en Medische Helpdesk voor kunstenaars

Het kunstwerk komt voor een kunstenaar op de eerste plaats. De bijwerkingen van de stoffen die hij gebruikt, zijn van secundair belang. Ook bij restaurateurs telt alleen het resultaat. Om hen bewust te maken van de risico's van het werken met chemische stoffen heeft de branche de kennisinfrastructuur versterkt. De website Atelierveilig.nl vervult daarbij een centrale rol. Daar kunnen kunstenaars vragen indienen over de gezondheid bij de Medische Helpdesk. Of straks met de Stoffenmanager aan de slag gaan.

Inger Minnesma (links) en Bert Holvast (rechts)

“Kunstenaars gebruiken heel veel verschillende stoffen, en niet altijd op de manier die de fabrikant in eerste instantie voor ogen had. Kunstenaars zoeken juist de grenzen op”, zegt Inger Minnesma van FNV KIEM, die het VASSt-project heeft geïnitieerd.

“Ze werken niet met een enkele chemische stof maar met een uitgebreide mix. Ze gooien alles bij elkaar en zo nodig wordt de fik erin gestoken om het beoogde eindproduct te bereiken. Alles wordt ingezet voor het artistieke product, en daarbij is de zorg om gezondheid ondergeschikt, met alle gevolgen van dien. Bovendien is er geen sprake van een werknemer-werkgeverrelatie, waardoor de verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden op de eigen werkplek uitsluitend bij de kunstenaar zelf ligt.” De branche heeft daarom tijdens het VASSt-project met Atelierveilig.nl sterk ingezet op bewustwording. “En dat is gelukt. Atelierveilig is een begrip geworden, en er is aantoonbaar aandacht voor het probleem”,

aldus projectleider Bert Holvast van De Wmij, de werkmaatschappij opgericht door de Federatie van Kunstenaarsverenigingen. “Die betrokkenheid en bewustwording waren te merken aan reacties op de site. Het proces is echt op gang gebracht. Zonder VASSt was dit niet zo snel van de grond gekomen en hadden we geen hoger kennisniveau bereikt.”

Vragen over gezondheid

De gelijknamige website www.atelierveilig.nl vormt het centraal informatiepunt voor alle kunstenaars. Daar is ook de Medische Helpdesk te vinden, die al een jaar actief is. De helpdesk is opgezet in samenwerking met het Nederlands Centrum voor

Beroepsziekten (NCvB). Kunstenaars en restaurateurs kunnen via de website vragen stellen over arbeid en gezondheid, waarna ze binnen 24 uur via e-mail antwoord krijgen of worden teruggebeld. Een zeer nuttig instrument, omdat een huisarts op specialistische vragen van kunstenaars over gezondheid, werk en stoffen vaak geen passend antwoord heeft. “De klachten verschillen daarvoor te veel: van onvruchtbaarheid, overal vlekjes tot hallucinaties. Daar zijn geen standaardregels voor te verzinnen. Eind dit jaar gaan we weer aandacht vragen voor de site en de Medische Helpdesk. Want het probleem is de wereld nog niet uit”, geeft Minnesma aan. De branche heeft PIMEX-filmpjes gemaakt van de belangrijkste arborisico's, zoals vernissen en stofwolken die vrijkomen bij bewerking van materialen. Ook deze zijn via de website te bekijken en geven goed inzicht in de mogelijkheden om blootstelling te verminderen.

Groeidiamant

Het vinden van de juiste informatie over stoffen is een ander probleem dat de branche heeft aangepakt, door te starten met de ontwikkeling van een branchespecifieke Stoffenmanager. Holvast: “Iedere kunstenaar, restaurateur en vormgever kan dan online vanuit zijn eigen werkplek de Stoffenmanager raadplegen op elk gewenst tijdstip.” Er is hard gewerkt om de Stoffenmanager af te stemmen op de wensen van de kunstenaars. “De basisopzet is klaar. Het ziet er prachtig uit en is door kunstenaars zelf vormgegeven. Via de invalshoek ‘technieken’ of ‘materialen’ kun je snel vinden welke beschermende maatregelen je kunt nemen. We hebben de ontwikkeling bewust heel systematisch aangepakt om er een kwalitatief hoogwaardig product van te maken. Dat traject heeft (te) veel tijd gekost, zodat we nu een mooi instrument bezitten dat nog nauwelijks gevuld is. Kortom: het huis staat, nu moeten de gebruikers het gaan vullen.” Holvast ziet het instrument dan ook als een groeidiamant. “We kijken eerst wat er om ons heen gebeurt. REACH is bijvoorbeeld een gunstige ontwikkeling voor de branche. De leveranciers moeten dan meer informatie gaan leveren over de gezondheidsaspecten van hun producten, afhankelijk van het gebruik. Om die informatie zitten we nu te springen.”

UIT DE PRAKTIJK

Medisch advies voor kunstenaars

De Medische Helpdesk op de website www.atelierveilig.nl is er zowel voor kunstenaars en restauratoren als voor huisartsen die vragen hebben over gezondheidseffecten van het werken met bepaalde materialen. Afgelopen jaar zijn er twintig vragen binnengekomen. “Dat is niet veel, maar er is ook nog niet veel ruchtbaarheid aan het bestaan van de helpdesk gegeven”, analyseert klinisch arbeidskundige Gert van der Laan van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB). “Het zijn weliswaar weinig vragen, maar het gaat wel om heel serieuze problemen, soms veroorzaakt door extreme werksituaties. Dit blijkt al uit het feit dat drie van deze mensen zijn doorverwezen naar specialisten. En wel specialisten die bekend zijn met arbeidsgerelateerde gezondheidseffecten. Dat is nodig om deze klachten goed te onderzoeken.”

De binnengekomen vragen heeft Van der Laan onderverdeeld in stofgerichte en ziektegerelateerde vragen, bijvoorbeeld een vraag naar de norm voor het loodgehalte in het bloed, en of citrusterpentijn een goed alternatief is voor terpentijn. Andere vragen gingen over handeczeem, hoofdpijn en benauwdheid tijdens het werken met bepaalde stoffen. Zoals een kunstenaar die last kreeg van zijn luchtwegen tijdens het verwarmen van een oplossing met aluin, een soort beitsmiddel. “De helpdesk is om meerdere redenen nuttig. We krijgen zo goed zicht op de problemen die er spelen. Hij heeft een soort thermometerfunctie en de kunstenaars worden er beter van: dat is ten slotte het doel van deze helpdesk.”